

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Навчально-науковий інститут української філології та журналістики
Кафедра журналістики

Кваліфікаційна робота
магістра

**з теми: «Розробка освітнього відеоконтенту на тему медіаграмотності
з сурдоперекладом»**

Виконав: студента 2 курсу Zh1-M23 групи
напрямку підготовки 061 Журналістика
Владислав ЧМІЛЬ

Керівник:
кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри журналістики
Оксана ПОЧАПСЬКА

Рецензент:
кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент, доцент кафедри міжнародної
журналістики Київського столичного
університету імені Бориса Грінченка
Ольга БИКОВА

м. Кам'янець-Подільський – 2024 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ОПИС ПРОЄКТУ	8
ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТВОРЕННЯ ВІДЕОПРОЄКТУ	16
ВИСНОВКИ.....	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	25
ДОДАТКИ.....	29
Додаток А. Відеоролик №1	29
Додаток Б. Відеоролик № 2.....	30

ВСТУП

У сучасному світі інформація стала одним із головних ресурсів, а здатність орієнтуватися у величезному потоці даних — важливим чинником успішної соціалізації. Проте рівень доступу до якісного інформаційного контенту не є однаковим для всіх груп населення. Зокрема, люди з порушеннями слуху часто стикаються з бар'єрами при споживанні інформаційних матеріалів, оскільки багато освітнього контенту не адаптовано для їхніх потреб. Це особливо стосується відео, де відсутність сурдоперекладу або субтитрів обмежує розуміння та сприйняття інформації.

Забезпечення доступу до якісної освіти та інформації для всіх, незалежно від фізичних обмежень, є одним із ключових аспектів концепції інклюзивного суспільства. Інклюзія не лише сприяє соціальній рівності, але й допомагає розвивати вміння та таланти всіх членів суспільства. Для людей із порушеннями слуху адаптований освітній контент, зокрема з використанням сурдоперекладу, відкриває нові можливості для отримання знань та самореалізації.

Особливої ваги набуває питання адаптації контенту у сфері медіаграмотності. Уміння критично аналізувати інформацію, розуміти природу медійних маніпуляцій та уникати впливу дезінформації — це базові навички, необхідні кожній людині в умовах цифрової епохи. Однак, без відповідних засобів передачі ці знання стають менш доступними для людей із порушеннями слуху, що підкреслює важливість створення спеціалізованих адаптованих матеріалів.

Актуальність теми полягає у стрімкому зростанні кількості інформації та, водночас, дезінформації в цифровому середовищі. Інформаційні бульбашки, фейкові новини та маніпуляції є глобальними викликами, що потребують обізнаності та навичок фактчекінгу. Для людей з порушеннями слуху

відсутність адаптованого контенту може стати додатковою перешкодою у здобутті цих важливих компетенцій.

Медіаграмотність як компонент освіти дозволяє розширити можливості для критичного мислення, розуміння принципів роботи медіа та вміння протистояти дезінформації. Тому забезпечення доступу до цієї інформації для осіб із вадами слуху сприяє не лише їхньому особистому розвитку, але й формуванню більш стійкого та освіченого суспільства.

Теоретична база дослідження опирається на роботи як українських, так і міжнародних науковців, які досліджували різні аспекти медіаграмотності, інклюзивної освіти, створення відеоконтенту та використання сучасних технологій у навчальному процесі. Зокрема, вищезгадані аспекти розглянуті у роботах Л. Василенко [3], Л. Грищенко [4], О. Карпенко [7], Д. Мединського [11], Т. Скакун [18], а також у дослідженнях зарубіжних авторів, таких як Д. Бакінгем [26], Р. Гоббс [28], К. Денсигер [27], У. Мерч [32], Г. Олдхем [33] та ін.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у створенні освітнього відеоконтенту на тему медіаграмотності, адаптованого для людей з порушеннями слуху, що сприятиме їхній інтеграції в інформаційне суспільство та підвищенню рівня обізнаності щодо критичного сприйняття інформації.

Для досягнення поставленої мети визначені такі **завдання**:

- Дослідити теоретичні основи медіаграмотності, зокрема інформаційної бульбашки та фактчекінгу.
- Проаналізувати особливості адаптації освітнього контенту для людей з вадами слуху.
- Розробити сценарій та структуру двох випусків відеороликів.
- Реалізувати проєкт, використовуючи методи інтеграції сурдоперекладу в освітній відеоконтент.
- Оцінити ефективність створеного контенту через зворотній зв'язок із цільовою аудиторією.

Об'єктом дослідження є освітній відеоконтент, орієнтований на розвиток медіаграмотності та адаптований для потреб людей із порушеннями слуху.

Предметом дослідження є принципи, методи та технології створення освітнього відеоконтенту на тему медіаграмотності з урахуванням потреб людей із порушеннями слуху, зокрема через інтеграцію сурдоперекладу.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс методів, які забезпечують досягнення поставленої мети. Теоретичні методи включають аналіз наукової літератури з питань медіаграмотності, інклюзивної освіти та адаптації інформаційного контенту для людей із порушеннями слуху, що дозволяє систематизувати й узагальнити знання про принципи створення освітніх матеріалів із сурдоперекладом. Емпіричні методи передбачають спостереження за існуючими практиками створення інклюзивного відеоконтенту, а також вивчення потреб та очікувань цільової аудиторії шляхом опитувань або інтерв'ю. Практична частина дослідження ґрунтується на розробці сценаріїв та реалізації відеороликів, з подальшою їх оцінкою та отриманням зворотного зв'язку від аудиторії. Такий підхід дозволяє комплексно дослідити процес адаптації освітнього відеоконтенту й забезпечити його ефективність.

Елементи наукової новизни одержаних результатів полягають у розробці методичного підходу до створення освітнього відеоконтенту, адаптованого для людей із порушеннями слуху, зокрема шляхом інтеграції сурдоперекладу. Встановлено принципи поєднання вербального, візуального та жестового компонентів для забезпечення доступності інформації та підвищення її ефективного сприйняття цільовою аудиторією. Досліджено специфіку освітнього контенту з тематики медіаграмотності, зокрема проблематики інформаційних бульбашок і фактчекінгу, в контексті його адаптації для людей із вадами слуху. Запропоновано сценарні та технічні рішення для оптимізації

процесу створення інклюзивного відеоматеріалу, які сприяють кращому залученню користувачів із різними рівнями доступу до інформації.

Практичне значення дослідження полягає у створенні освітнього відеоконтенту, адаптованого для людей із порушеннями слуху, який може бути використаний у навчальних програмах, інформаційних кампаніях та інших освітніх ініціативах. Розроблені сценарії та методика інтеграції сурдоперекладу можуть стати основою для подальшого створення інклюзивних матеріалів у сфері медіаграмотності, а також у інших галузях освіти. Запропоновані підходи до поєднання візуальної, текстової та жестової інформації сприяють підвищенню ефективності передачі знань, доступності інформації та залученню людей із вадами слуху до освітнього процесу. Матеріали дослідження можуть бути корисними для викладачів, працівників медіа та організацій, що займаються інклюзивною освітою.

Апробація результатів дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи були викладені на III Всеукраїнській науковій конференції здобувачів вищої освіти за підсумками НДР у 2023-2024 н.рр. (8 листопада 2024 року).

Структура. Робота складається з двох частин:

- практичної – відеопроєкту, який включає два відеоролики на тему медіаграмотності з сурдоперекладом;
- теоретичної – пояснювальної записки.

Пояснювальна записка складається зі:

- змісту;
- вступу;
- опису проєкту;
- технічних характеристик створення відеопроєкту;
- висновків;
- списку використаної літератури;

— додатків.

ВИСНОВКИ

Розробка освітнього відеопроєкту, присвяченого тематиці медіаграмотності, є важливим внеском у вирішення актуальних освітніх і соціальних викликів сучасного українського суспільства. У період 2023–2024 років, коли Україна перебуває в умовах війни, рівень інформаційних атак, маніпуляцій та дезінформації досяг критичних показників, що ставить завдання розвитку медіаграмотності серед населення як одне з пріоритетних.

Цей проєкт продемонстрував інноваційний підхід до створення інклюзивного контенту. Поєднання якісної візуальної та аудіальної складових із сурдоперекладом і субтитрами зробило відео доступним для широкого кола глядачів, зокрема для людей із порушеннями слуху. Використання сучасного обладнання, такого як камера Sony A7 IV і мікрофон Rode Wireless Go II, а також програмного забезпечення Adobe Premiere Pro, дозволило досягти високої якості контенту, який відповідає міжнародним стандартам інклюзивності та професійного відеовиробництва.

Успішна реалізація проєкту підтверджує значущість освітніх відеоматеріалів як ефективного інструменту для формування навичок критичного мислення, аналізу інформації та фактчекінгу. Ролики, створені в рамках цього проєкту, сприяють не лише розширенню знань про медіаграмотність, але й підвищенню стійкості суспільства до інформаційних загроз. Це особливо важливо в умовах сучасного інформаційного простору, який дедалі більше інтегрується в цифрові платформи.

У сучасних умовах українське суспільство демонструє максимальну залученість до питань інформаційної війни, оскільки кожен громадянин відчуває на собі наслідки маніпуляцій і дезінформації, які використовує російська пропаганда. Медіаграмотність стає ключовою навичкою, що допомагає розпізнавати спотворений контент, аналізувати джерела інформації та формувати критичне мислення. Згідно з даними національних опитувань,

більшість українців розуміють загрози інформаційної агресії, але не всі володіють достатніми інструментами для ефективного протистояння їй. У таких умовах розвиток медіаграмотності є запорукою інформаційної безпеки країни, адже усвідомлення ризиків і навички фактчекінгу дозволяють мінімізувати вплив ворожих наративів та сприяти формуванню об'єктивного інформаційного середовища. Освітні ініціативи, які розвивають критичне мислення, відіграють важливу роль у боротьбі з інформаційною агресією та допомагають зміцнити когнітивний бар'єр суспільства до зовнішніх маніпулятивних впливів.

Важливим досягненням проєкту є його спрямованість на людей із порушеннями слуху, які, як правило, залишаються поза увагою у традиційних освітніх ініціативах. Інтеграція сурдоперекладу забезпечила їм рівноправний доступ до інформації, що відповідає принципам інклюзивної освіти.

Загалом, створення цього проєкту довело ефективність застосування сучасних технологій у вирішенні соціально значущих задач. Проєкт став прикладом того, як інноваційні підходи можуть бути інтегровані у сферу освіти, сприяючи розвитку інформаційної культури, забезпеченню соціальної рівності та підвищенню загального рівня обізнаності суспільства. Його значення виходить за межі локального впливу, адже він відповідає глобальним цілям сталого розвитку, зокрема щодо забезпечення якісної освіти для всіх і розширення прав і можливостей соціально вразливих груп.

Проєкт показав, що інклюзивність, актуальність і технологічна інноваційність є основними складовими успіху у створенні освітніх матеріалів, здатних відповідати на сучасні виклики та формувати нову якість знань у суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атаманчук З. О. Інклюзивна освіта в Україні: теорія та практика. Київ. Либідь. 2020. 256 с.
2. Бондарчук А. В. Медіаграмотність як фактор розвитку критичного мислення. *Педагогічний дискурс*. 2021. № 30. С. 67–75.
3. Василенко Л. П. Інформаційна гігієна в умовах цифрового суспільства. Київ. Освіта. 2019. 184 с.
4. Грищенко Л. М. Фактчекінг як засіб боротьби з дезінформацією: український контекст. *Медіаосвіта і медіаграмотність*. 2020. № 4. С. 12–20.
5. Єрмакова І. С. Особливості створення відеоконтенту з сурдоперекладом. *Інклюзивна освіта: виклики і перспективи*. 2022. № 2. С. 54–62.
6. Журба О. Г. Цифрові інструменти в інклюзивній освіті. Львів. Світ. 2021. 220 с.
7. Карпенко О. В. Інформаційна безпека та медіаосвіта. Львів. Світ. 2021. 240 с.
8. Клименко Ю. А. Освітні програми з медіаграмотності: український досвід. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 3. С. 25–33.
9. Литвин Н. В. Інформаційні бульбашки як соціокультурне явище. *Сучасні проблеми суспільних наук*. 2020. № 18. С. 48–55.
10. Ляшенко П. Г. Технології створення доступного освітнього відеоконтенту. Харків. Ранок. 2022. 192 с.
11. Мединський Д. Г. Сучасні тренди в адаптації освітнього контенту для людей з особливими потребами. Харків. Фоліо. 2022. 204 с.
12. Національна спілка журналістів України. Посібник із медіаграмотності. Київ. Університет видавництва. 2020. 312 с.
13. Нікітюк І. В. Використання сурдоперекладу у відеоматеріалах: методичний аспект. *Інновації в освіті*. 2021. № 5. С. 40–46.

- 14.Панчук С. О. Дезінформація як виклик сучасному суспільству. Київ. Знання. 2019. 180 с.
- 15.Петренко Л. І. Медіаграмотність у цифровому світі. Одеса. Поліграф. 2021. 224 с.
- 16.Поліщук А. О. Соціальні мережі як джерело дезінформації: виклики для освіти. *Цифрове суспільство*. 2020. № 4. С. 33–39.
- 17.Рибак І. М. Ефективні підходи до розвитку медіаграмотності у школярів. Київ. Либідь. 2018. 200 с.
- 18.Скакун Т. О. Методика створення інклюзивного відеоконтенту. Одеса. Поліграф. 2021. 192 с.
- 19.Соколова О. М. Підвищення медіаграмотності студентів за допомогою відеоуроків. *Освітній простір України*. 2021. № 2. С. 14–22.
- 20.Тарасенко В. П. Виклики дезінформації в Україні: аналіз та протидія. *Інформаційна безпека*. 2022. № 3. С. 25–33.
- 21.Ткаченко Н. В. Навички критичного мислення у контексті медіаосвіти. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 1. С. 45–52.
- 22.Чижевська А. Р. Розвиток інклюзивної освіти в умовах цифрових технологій. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 1. С. 102–110.
- 23.Юрченко В. О. Проблеми доступності освітнього контенту для людей із порушеннями слуху. Київ. Освіта. 2020. 150 с.
- 24.ЮНЕСКО. Посібник з медіаосвіти та медіаграмотності: освітні практики. Київ. АртЕк. 2019. 320 с.
25. Brown B. *The Basics of Filmmaking: Screenwriting, Producing, Directing, Cinematography, Audio, & Editing*. New York. Routledge. 2020. 312 p.
- 26.Buckingham D. *Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture*. Cambridge. Polity Press. 2003. 219 p.
- 27.Dancyger K. *The Technique of Film and Video Editing: History, Theory, and Practice*. New York. Routledge. 2018. 6th edition. 512 p.

- 28.Hobbs R. *Digital and Media Literacy: Connecting Culture and Classroom*. Thousand Oaks. Corwin Press. 2011. 228 p.
- 29.Kellner D., Share J. *Critical Media Literacy, Democracy, and the Reconstruction of Education*. Media Literacy: A Reader. New York. Peter Lang. 2007. P. 3–23.
- 30.Livingstone S. Media Literacy and the Challenge of New Information and Communication Technologies. *The Communication Review*. 2004. Vol. 7, Issue 1. P. 3–14.
- 31.Mihailidis P. *Media Literacy and the Emerging Citizen: Youth, Engagement and Participation in Digital Culture*. New York. Peter Lang. 2014. 260 p.
- 32.Murch W. *In the Blink of an Eye: A Perspective on Film Editing*. Los Angeles. Silman-James Press. 2001. 2nd edition. 146 p.
- 33.Oldham G. *First Cut: Conversations with Film Editors*. Berkeley. University of California Press. 1995. 358 p.
- 34.Potter W. J. *Media Literacy*. Thousand Oaks. Sage Publications. 2018. 6th edition. 432 p.
- 35.Reisz K., Millar G. *The Technique of Film Editing*. Boston. Focal Press. 2009. 2nd edition. 432 p.
- 36.Silverblatt A. *Media Literacy: Keys to Interpreting Media Messages*. Westport. Praeger. 2007. 4th edition. 384 p.
- 37.Thoman E., Jolls T. *Media Literacy: A National Priority for a Changing World*. *American Behavioral Scientist*. 2005. Vol. 48, Issue 1. P. 18–29.
- 38.UNESCO. *Media and Information Literacy Curriculum for Teachers*. Paris. UNESCO. 2011. 187 p.
- 39.Zettl H. *Sight, Sound, Motion: Applied Media Aesthetics*. Boston. Cengage Learning. 2016. 7th edition. 448 p.
- 40.Gradus Research. Як змінилося медіаспоживання в Україні у 2024-му. URL: <https://ms.detector.media/> (дата звернення: 25.11.2024).

41. MediaSapiens. Медіаграмотність на часі. Головні тренди в медіаосвіті-2023 та прогнози на 2024-й. URL: <https://ms.detector.media/> (дата звернення: 25.11.2024).
42. Укрінформ. В Україні суттєво покращився рівень медіаграмотності серед населення. URL: <https://www.ukrinform.ua/> (дата звернення: 25.11.2024).
43. United Nations Development Programme. Розробка Національної стратегії з медіаграмотності. URL: <https://www.undp.org/> (дата звернення: 25.11.2024).
44. MediaSapiens. Стратегія розвитку медіаграмотності України до 2026 року. URL: <https://mcsc.gov.ua/> (дата звернення: 25.11.2024).